

24. Podnikanie v obchodných spoločnostiach

Obchodná spoločnosť, vznik a členenie

Podnikanie rozumieme určitú činnosť, / výrobnú, obchodnú /, pri ktorej musia podniky hospodáriť tak aby so svojich výnosov uhradili náklady a dosiahli ešte aj zisk.

PODNIKATEL je osoba, ktorá podnik zakladá, uskutočňuje určitú činnosť za účelom dosiahnutia podnikateľského zisku.

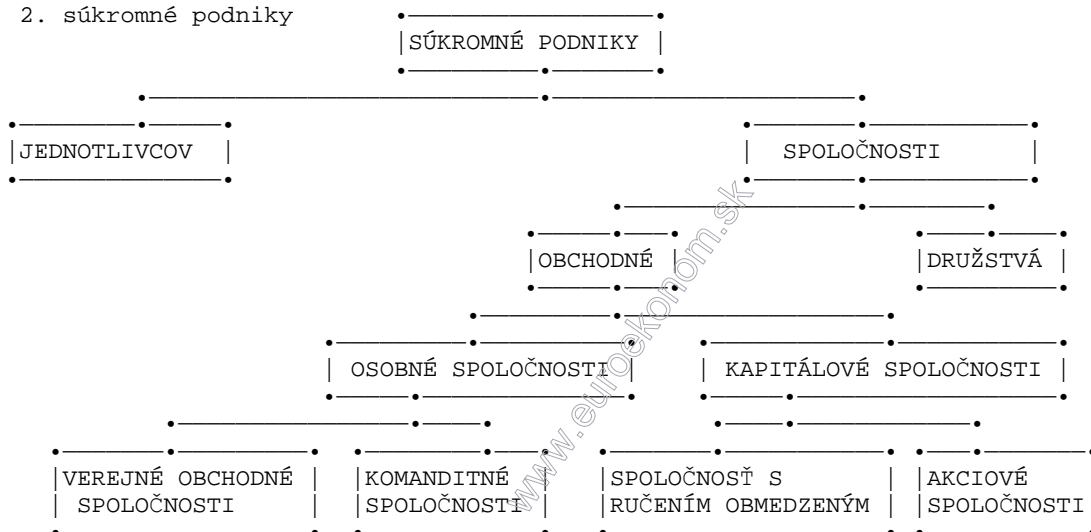
Podnikateľom môže byť: 1. fyzická osoba / jednotlivý občan /
2. právnická osoba / skupina ľudí /

Podnikateľskú činnosť vymedzuje zákon:

1. Obchodný zákonník / vymedzuje právne vzťahy medzi podnikateľmi /
2. Živnostenský zákonník / vymedzuje podnikanie v oblasti živnosti a koncesii /
3. Občiansky zákonník / vymedzuje občiansko-právne vzťahy medzi podnikateľmi a občanmi /

Právne formy podnikania sú určované obchodným zákonníkom. Podniky v rámci národného hospodárstva rozdeľujeme na:

1. štátne podniky
2. súkromné podniky

Organizačné a právne formy podnikania a podnikov u nás upravuje Obchodný zákonník a Živnostenský zákonník. Podnikanie, ktoré si vyžaduje väčšiu kapitálovú účasť, upravuje Obchodný zákonník. Živnostenský zákonník zabezpečuje rozvoj a fungovanie malého a stredného podnikania. Spoločnosť je právne založená zapísaním do Obchodného registra.

PODNIK JEDNOTLIVCA

- je najjednoduchšou právnou formou podniku. Je vo vlastníctve jednotlivca, výhodou je samostatné rozhodovanie, nevýhodou je pomerne malý kapitál, ťažšie získavanie úveru.

Vlastník podniku rozhoduje sám o jeho činnosti a sám nesie aj celé riziko spojené s podnikaním.

Za záväzky firmy zodpovedá majiteľ vlastným majetkom ide väčšinou o firmy miestneho významu. / menší objem výroby /. Ručí neobmedzene.

Výhodou tejto formy podniku je, že celý zisk z podnikania zostáva po zdanení podnikateľovi a on sám rozhoduje o jeho použití.

Individuálnym podnikateľom sa môže stať ktorýkoľvek občan SR, ktorý má záujem o podnikanie a spĺňa všeobecné podmienky prípadne i zvláštne podmienky, pre uskutočňovanie podnikateľskej činnosti.

Všeobecné podmienky: - dosiahnutie veku 18 rokov, spôsobilosť právnym úkonom, bezponnosť/nemôže byť trestaný v obore, v ktorom podniká /. Zvláštnou podmienkou môže byť odborná prípadne iná spôsobilosť ak si je predmet podnikania vyžaduje.

SPOLOČNOSŤ

- je združenie dvoch alebo viacerých podnikateľov - spoločníkov / aj právnických osôb /, ktoré vzniká na základe zmluvy s cieľom vykonávať podnikateľskú činnosť pod spoločným názvom firmou. Spoločníci sa spoločne podieľajú na dosiahnutom zisku, ale aj prípadne straty uhrádzajú spoločne. Spoločnosti sa z právneho hľadiska členia na:

1. osobné spoločnosti
2. kapitálové spoločnosti

Spoločnosť je právne založená zapísaním do Obchodného registra.

1. OSOBNÉ SPOLOČNOSTI

- k charakteristickým znakom osobných spoločností patrí neobmedzené ručenie všetkých spoločníkov a ich osobná účasť na riadení a zastupovaní spoločnosti navonok. Neobmedzené osobné ručenie spoločníkov nahrádza povinnosť vytvárať základné imanie.

2. KAPITÁLOVÉ SPOLOČNOSTI

- spoločníci kapitálových spoločností neručia za záväzky spoločnosti buď vôbec / akciové spoločnosti /, alebo iba obmedzene do výšky svojho kapitálového vkladu / spoločnosť s ručením obmedzeným /, preto musia povinne pri zakladaní spoločnosti vytvárať základné imanie.

Spoločníci ovplyvňujú činnosť kapitálových spoločností prostredníctvom orgánov, ktoré musia tieto spoločnosti povinne vytvárať. O základných otázkach spoločnosti rozhoduje **vrcholový orgán**, ktorým je valné zhromaždenie alebo zhromaždenie spoločníkov. Činnosť spoločnosti riadi a spoločnosť navonok zastupuje **riadiaci orgán** / správna rada alebo predstavenstvo /. **Kontrolným orgánom**, ktorý kontroluje hospodárenie spoločnosti a dodržiavanie povinností voči iným ekonomickým subjektom, je dozorná rada.

DRUŽSTVO

- osobitnou formou súkromného podniku je družstvo. Družstvá vznikajú na základe dobrovoľného združovania majetku súkromných vlastníkov s cieľom jeho spoločného využívania. Členmi družstva môžu byť fyzické aj právnické osoby. Majetok družstva je spoločným majetkom družstevníkov.

Osobné spoločnosti, charakteristika

OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI

- sú spoločnosti / právnické osoby, ktoré sa založili s cieľom podnikat'. Založiť ich môžu fyzické aj právnické osoby, ktoré však môžu byť spolotáčnikmi s neobmedzeným ručením len v jednej spoločnosti.

Podľa Obchodného zákonníka možno na Slovensku založiť štyri typy obchodných spoločností, ktorými sú:

- verejná obchodná spoločnosť
- komanditná spoločnosť
- spoločnosť s ručením obmedzeným
- akciová spoločnosť

VEREJNÁ OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ

CHARAKTERISTIKA:

- v obchodnom zákonníku sa charakterizuje ako spoločnosť, v ktorej aspoň dve osoby podnikajú pod spoločným obchodným názvom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne celým svojím majetkom.

ZALOŽENIE:

- verejnú obchodnú spoločnosť môžu založiť fyzické aj právnické osoby. Založením sa rozumie podpísanie spoločenskej zmluvy, ktorá obsahuje všetky práva a povinnosti spoločníkov. **Spoločenská zmluva** okrem toho musí obsahovať:

- a, obchodný názov a sídlo spoločnosti
- b, meno a bydlisko spoločníkov ak ide o fyzické osoby alebo názov a sídlo ak ide o právnické osoby
- c, predmet podnikania

Pravosť podpisov zakladateľov spoločnosti musí byť úradne overená. Založenie spoločnosti je len prvým krokom k jej vzniku.

VZNIK:

- spoločnosť je právnickou osobou, preto vzniká až **zápisom do obchodného registra**. Návrh na zápis do obchodného registra podpisujú všetci spoločníci, pričom ich podpisy musia byť notársky overené. K návrhu je potrebné priložiť spoločenskú zmluvu.

Zákon obmedzuje dĺžku časového obdobia medzi založením a vznikom spoločnosti.

PRÁVA A POVINNOSTI:

- práva a povinnosti spoločníkov vo vzťahuk spoločnosti a k ostatným spoločníkom upravuje spoločenská zmluva, ktorú podpisujú spoločníci pri zakladaní spoločnosti. Spoločenskú zmluvu možno zmeniť len so súhlasom všetkých spoločníkov. Riadiť a zastupovať spoločnosť môže každý zo spoločníkov alebo sa hohodnú, koho zo spoločníkov poveria vedením spoločnosti. Ostatní spoločníci potom ovplyvňujú vedenie spoločnosti hlasovaním, pričom všeobecne platí, že každý spoločník má jeden hlas. Táto zásada môže byť v spoločenskej zmluve upravená aj inak- počet hlasov pripadajúcich na jedného spoločníka môže napri. závisieť od výšky majetkového vkladu. Poverený spoločník je občajne aj štatutárnym orgánom spoločnosti / zastupuje ju navonok /. Pri svojej činnosti je však povinný riadiť sa rozhodnutím spoločníkov, ak zaň hlasovali väčšinou hlasov. Je tiež povinný na požiadavnie informovať ostatných spoločníkov o všetkých záležitostiach spoločnosti. Každý spoločník má právo nahliadať do všetkých dokladov spoločnosti.

KAPITÁL:

- vytváranie **základného imania** nie je v prípade osobných spoločností, ku ktorým verejná obchodná spoločnosť patrí, podmienkou. Spoločníci sa však v spoločenskej zmluve môžu dohodnúť, že vytvoria základné imanie. Kapitál spoločnosti v takom prípade tvoria peňažné a nepeňažné vklady jednotlivých spoločníkov, podľa veľkosti ktorých sa delí aj dosiahnutý zisk. Ak v spoločnosti nevytvorili základné imanie, delí sa zisk medzi spoločníkov rovnakým dielom. Ak je hospodárskym výsledkom strata, aj na tej sa podieľajú rovnakým dielom.

RUCENIE:

- verejná obchodná spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom. Spoločníci ručia za záväzky spoločnosti **neobmedzene, spoločne a nerozdielne**. Spoločník, ktorý do spoločnosti pristúpil, ručí aj za záväzky vzniknuté pred jeho pristúpením. Pri zániku účasti niektorého spoločníka ručí tento len za záväzky, ktoré vznikli pred zánikom jeho účasti

ZÁNIK:

- verejná obchodná spoločnosť zaniká vymazaním z obchodného registra. Zániku spoločnosti predchádza jej zrušenie likvidáciou alebo bez likvidácie.

ZRUŠENIE:

- dôvodov na zrušenie spoločnosti je niekoľko.
- Ak sa dôvod zrušenia týka iba niektorého zo spoločníkov, môžu sa ostatní spoločníci dohodnúť, že spoločnosť bude trvať aj naďalej bez uvedeného spoločníka.
- Pri zrušení spoločnosti likvidáciou majú spoločníci nárok na podiel na likvidačnom zostatku. Likvidačný zostatok sa rozdelí medzi spoločníkov najskôr do výšky ich splatených vkladov. Zostatok sa rozdelí medzi spoločníkov rovnakým dielom.

KOMANDITNÁ SPOLOČNOSŤ

CHARAKTERISTIKA:

- komanditná spoločnosť / k. s. / je osobnou spoločnosťou. Zakladá sa na účely podnikania a združuje dva druhyspoločníkov s rozdielnm právnym postavením: komplementárov a komandistov. Spoločníkmi môžu byť fyzické aj právnické osoby.

RUCENIE:

- **komplementári** ručia za záväzky spoločnosti neobmedzene, t.j. celým svojím majetkom. **Komandisti** ručia za záväzky spoločnosti obmedzene. len do výšky svojho nesplateného kapitálového vkladu zapísaného v obchodnom registri.

VZNIK:

- pre vznik komanditnej spoločnosti platia tie isté podmienky ako pre verejnú obchodnú spoločnosť. **Spoločenská zmluva**, na ktorej základe sa spoločnosť zakladá, musí obsahovať:

- a, obchodný názov a sídlo spoločnosti
- b, meno a bydlisko spoločníkov, ak ide o fyzické osoby, alebo názov a sídli, ak ide o právnické osoby
- c, predmet podnikania
- d, určenie, ktorí zo spoločníkov sú komplementári a ktorí komandisti
- e, výšku vkladu každého komandistu.

Návrh na zápis do obchodného registra podpisujú všetci spoločníci a prikleďá sa k nemu aj spoločenská zmluva.

PRÁVA A POVINNOSTI:

- základom na určenie práv a povinností spoločníkov je spoločenská zmluva. Riadiť a zastupovať spoločnosť môžu iba komplementári, o ostatných záležitostiach rozhodujú komplementári aj komandisti väčšinou hlasov. Pri hlasovaní má každý spoločník jeden hlas, ak sa v spoločenskej zmluve neuvádza inak. Na zmenu spoločenskej zmluvy je potrebný súhlas všetkých členov. Komandisti sa nezúčastňujú na riadení spoločnosti, spoločnosť však podniká aj s ich vkladmi, preto majú právo kontrolovať hospodárenie spoločnosti a činnosť komplementárov, ktorí riadia spoločnosť. Dosiahnutý zisk spoločnosti sa na základe spoločenskej zmluvy delí na dve časti. Komplementári si delia svoju časť zisku rovným dielom, komandisti podľa výšky splatených podielov vkladov. Štatutárnym orgánom spoločnosti sú komplementári.

ZÁNİK:

- o zrušení a zániku komanditnej spoločnosti platia rovnaké podmienky ako o zrušení a zániku verejnej obchodnej spoločnosti. Pri zrušení spoločnosti likvidáciou majú všetci spoločníci nárok na podiel na likvidačnom zostatku. Každý zo spoločníkov má nárok na vrátenie hodnoty splateného vkladu. Ak likvidačný zostatok nestačí na vrátenie všetkých vkladov, prednostné právo majú komandisti. Zvyšok likvidačného zostatku po splatení vkladov sa rozdelí medzi spoločníkov podľa rovnakých zásad ako zisk.

- Ak v komanditnej spoločnosti zaniknú komandisti, môžu sa komplementári dohodnúť, že zmenia komanditnú spoločnosť na verejnú obchodnú spoločnosť.

SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM / s. r. o. /

CHARAKTERISTIKA:

- patrí medzi kapitálové spoločnosti, preto povinnosťou spoločníkov nie je osobná účasť na podnikaní spoločnosti, ale musia do spoločnosti vložiť ručitý kapitálový vklad. Môže ju založiť jeden alebo niekoľko spoločníkov.

RUČENIE:

- spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Spoločníci ručia za záväzky spoločnosti obmedzene, t.j. iba do výšky svojho nesplateného kapitálového vkladu.

ZALOŽENIE:

- spoločnosť sa zakladá podpísaním **spoločenskej zmluvy** alebo spísaním **zakladateľskej listiny**, ak spoločnosť zakladá jeden zakladaateľ. Spoločenská zmluva / zakladateľská listina / musí obsahovať:

- a, obchodný názov a sídlo spoločnosti
- b, určenie spoločníkov s uvedením názvu a sídla právnickej osoby alebo mena a bydliska fyzickej osoby
- c, predmet podnikania
- d, výšku základného imania a výšku vkladu každého spoločníka pri založení spoločnosti vrátane spôsobu a lehoty splácania vkladu
- e, mená a bydliská konateľov spoločnosti a spôsob, akým títo konajú menom spoločnosti
- f, mená a bydlisko členov dozornej rady, ak sa v spoločnosti zriaďuje.

VZNIK:

- spoločnosť s ručením obmedzeným je právnickou osobou, preto vzniká až zápisom do obchodného registra. Pred zápisom do obchodného registra sú zakladatelia povinní splatiť najmenej 30 % svojich peňažných vkladov, pričom celková hodnota všetkých vkladov / peňažných i nepeňažných / musí byť minimálne 50 000,- korún. Ak zakladá spoločnosť jeden zakladateľ, je povinný pred zápisom do obchodného registra splatiť celý vklad.

Návrh na zápis do obchodného registra podpisujú všetci koatelia a je potrebné k nemu priložiť spoločenskú zmluvu / zakladateľskú listinu /, doklad o splnení vkladovej povinnosti spoločníkov, prípadne stanovy.

KAPITÁL:

- **základné imanie** spoločnosti tvorí súhrn kapitálových vkladov jednotlivých spoločníkov. **Minimálna hodnota** základného imania spoločnosti je **100 000 korún a minimálny vklad** každého zo spoločníkov je **20 000 korún**. Každý zo spoločníkov sa môže podieľať na spoločnosti iba jedným kapitálovým vkladom. Výška vkladov jednotlivých spoločníkov môže byť rozdielna, musí však byť deliteľná tisícom. Môže ísť o peňažné aj nepeňažné vklady. Hodnota imania spoločnosti aj vklady jednotlivých spoločníkov sa zapisujú do obchodného registra a sú uvedené v spoločenskej zmluve. Keďže spoločníci ručia za záväzky spoločnosti do výšky nesplateného kapitálového vkladu, zapisuje sa do obchodného registra nielen výška vkladu každého spoločníka, ale aj suma, ktorú už splatili.

O zvýšení a znížení základného imania spoločnosti rozhoduje valné zhromaždenie. Základné imanie možno zvýšiť z majetku spoločnosť, ktorý prevyšuje základné imanie. V takom prípade sa zvyšuje vklad každého spoločníka, pričom sa zachováva pôvodný pomer ich vkladov. Zvýšenie základného imania novými peňažnými vkladmi je prípustné len vtedy, ak sa už pôvodné peňažné vklady úplne splatili. Zvýšenie nepeňažných vkladov je možné aj pred ich splatením. Pri znižovaní základného imania nemôže jeho hodnota / ani hodnota jednotlivého vkladu / klesnúť pod minimálnu úroveň, ktorú vyžaduje zákon.

Každá spoločnosť s ručením obmedzeným je povinná pri svojom vzniku vytvoriť **rezervný fond** vo výške a spôsobom určeným v spoločenskej zmluve, najmenej však vo výške 5 % základného imania, ktorý sa každoročne dopĺňa o časť zisku / najmenej 5 % ú , až kým nedosiahne výšku určenú v spoločenskej zmluve / Najmenej 10 % základného imania /.

PRÁVA A POVINNOSTI:

- práva a povinnosti spoločníkov upravuje spoločenská zmluva. Základnou povinnosťou každého spoločníka je splatiť vklad v lehote / maximálne 5 rokov od vzniku spoločnosti alebo od vstupu do spoločnosti / a výške určenej spoločenskou zmluvou. Každý zo spoločníkov má právo zúčastňovať sa riadenia spoločnosti a kontroly jej činnosti na valnom zhromaždení. Spoločníci majú nárok na podiel na zisku, ktorý určí valné zhromaždenie na rozdelenie medzi spoločníkov. Zisk sa delí medzi spoločníkov v pomere zodpovedajúcom ich splateným vkladom. Na výplatu zisku nie je možné použiť základné imanie a rezervný fond, ani prostriedky určené na doplnenie rezervného fondu. V priebehu existencie spoločnosti nemôžu spoločníci žiadať o vrátenie vkladu.

ORGÁNY SPOLOČNOSTI:

- **štatutárnym orgánom** spoločnosti je jeden alebo viac konateľov. Ak ich je viac, je každý z nich oprávnený konať v mene spoločnosti samostatne, ak spoločenská zmluva nestanovuje inak. Konateľov menuje valné zhromaždenie zo spoločníkov alebo z iných fyzických osôb. Nemôže ním byť člen dozornej rady spoločnosti.

- najvyšším orgánom spoločnosti je valné zhromaždenie spoločníkov, ktoré rozhoduje o najdôležitejších otázkach týkajúcich sa činnosti spoločnosti.

- spoločníci sa zúčastňujú valného zhromaždenia osobne alebo v zastúpení / na základe písomnej plnej moci /. Zástupcom môže byť aj iný spoločník. Na valnom zhromaždení sa rozhoduje hlasovaním, pričom každý zo spoločníkov má za každých 1 000,- korún svojho vkladu jeden hlas. Valné zhromaždenie zvolávajú konatelia najmenej jedenkrát za rok.

- kontrolným orgánom spoločnosti je **dozorná rada**, ktorá vykonáva kontrolnú činnosť vo vzťahu ku konateľom spoločnosti a na úseku účtovníctva. Zriaďuje sa len v prípade, že tak určila spoločenská zmluva. Jej zriadenie je dôležité najmä vo väčších spoločnostiach, kde je problematické zabezpečiť osobnú kontrolu zo strany všetkých spoločníkov. Členov dozornej rady volí valné zhromaždenie. Dozorná rada musí mať aspoň troch členov, členom nemôže byť konateľ spoločnosti.

ZÁNİK:

- podmienky zrušenia a zániku spoločnosti s ručením obmedzeným sú rovnaké ako v prípade verejnej obchodnej spoločnosti. Pri zrušení spoločnosti likvidáciou, ak skončí likvidácia spoločnosti likvidačným prebytkom, majú spoločníci nárok na likvidačný zostatok, ktorý sa delí podľa splatených vkladov. Spoločnosť zaniká vymazaním z obchodného registra.

AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ / a. s. / - účastinná spoločnosť

CHARAKTERISTIKA:

- je spoločnosť, ktorá získava kapitál vydaním a predajom akcií veľkému množstvu ľudí - akcionárom, ktorí sa tak stanú vlastníkami spoločnosti. Akciová spoločnosť je kapitálová spoločnosť, jej spoločníci - akcionári preto nie sú povinní osobne sa podieľať na zabezpečovaní podnikateľskej činnosti spoločnosti.

RUČENIE:

- akciová spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom, jednotliví **akcionári** za záväzky spoločnosti **neručia a nezodpovedajú**.

ZALOŽENIE:

- akciovú spoločnosť môže založiť aj jeden zakladateľ, ak je to právnická osoba, inak sa vyžadujú minimálne dvaja zakladatelia. Ak zakladajú spoločnosť viacerí zakladatelia, uzatvoria medzi sebou zakladateľskú zmluvu. Jeden zakladateľ podpíše zakladateľskú listinu. Ich súčasťou musí byť návrh stanov spoločnosti. **Hodnota základného imania** akciovej spoločnosti musí byť minimálne **1 milión korún**.

Zakladateľská zmluva alebo **zakladateľská listina** musí obsahovať:

- a, obchodný názov, sídlo a predmet podnikania
 - b, navrhované základné imanie
 - c, počet akcií a ich nominálnu hodnotu, ak sa majú vydať akcie rôznych druhov, tak aj ich názov a popis práv s nimi spojených
 - d, upisované vklady jednotlivých zakladateľov
 - e, ak sú vkladmi do základného kapitálu nepeňažné vklady, tak aj ich popis a vyjadrenie hodnoty
- Ak sa má spoločnosť zakladať na základe výzvy na upisovanie akcií, musí zakladateľská zmluva / listina / obsahovať:
- f, čas a miesto upisovania akcií
 - g, postup pri upisovaní akcií prevyšujúcich základný kapitál
 - h, miesto a čas splatenia časti upísaných akcií
 - i, spôsob zvolania ustanovujúceho valného zhromaždenia

akciovú spoločnosť možno založiť dvoma spôsobmi:

1. na základe výzvy na upisovanie akcií a
2. bez výzvy na upisovanie akcií.

VZNIK:

- akciová spoločnosť vzniká **zápisom do obchodného registra**. Návrh na zápis akciovej spoločnosti do obchodného registra musia podpísať všetci členovia predstavenstva a ich podpisy sa musia úradne overiť. Návrh treba podať do 90 dní od založenia spoločnosti. Akciová spoločnosť môže vzniknúť len vtedy, ak sa konalo ustanovujúce valné zhromaždenie / pri upisovaní akcií /, schválili sa stanov spoločnosti a zvolili jej orgány a ak sa upísalo celé základné imanie a z neho sa splatilo 30 %.

STANOVY:

- každá akciová spoločnosť musí povinne vypracovať stanov, ktoré podrobne upravujú práva a povinnosti akcionárov, ako aj právomoci orgánov spoločnosti. Minimálny obsah stanov určuje zákon.

ORGÁNY AKCOVEJ SPOLOČNOSTI:

- najvyšším orgánom akciovej spoločnosti je **valné zhromaždenie akcionárov**, ktoré sa koná najmenej jedenkrát za rok a zvoláva ho predstavenstvo. Valné zhromaždenie rozhoduje o všetkých dôležitých skutočnostiach, ktoré sa týkajú činnosti akciovej spoločnosti.

- na valnom zhromaždení sa rozhoduje hlasovaním, pričom počet hlasov jednotlivého akcionára závisí od hodnoty akcií, ktoré vlastní. O väčšine otázok, ktoré prerokúva valné zhromaždenie, rozhoduje sa väčšinou prítomných hlasov. Rozhodovanie o zmene stanov, zvýšení alebo znížení základného imania a zrušení spoločnosti si vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny prítomných akcionárov.

- keďže sa v akciovej spoločnosti rozhoduje hlasovaním, rozhoduje v nej ten, kto vlastní **kontrolný balík akcií**. Teoreticky je to 51 % akcií, prakticky však stačí na ovládanie spoločnosti aj oveľa menšie množstvo akcií / 20%, 10% /, a to vtedy, ak je väčšina akcií rozptýlená medzi veľký počet drobných akcionárov, ktorí sa často ani nezúčastňujú valných zhromaždení. Preto o každej akciovej spoločnosti obyčajne rozhoduje majiteľ najväčšieho množstva akcií, pretože pri hlasovaní prehlasuje ostatných.

PREDSTAVENSTVO:

- štatutárnym orgánom spoločnosti je **predstavenstvo**, ktoré riadi činnosť spoločnosti a koná v jej mene. Predstavenstvo zabezpečuje vedenie účtovníctva spoločnosti a predkladá valnému zhromaždeniu na schválenie ročnú účtovnú závierku spolu s návrhom na rozdelenie zisku, ako aj správu o podnikateľskej činnosti spoločnosti a o stave jej majetku.

- členov predstavenstva volí a odvoláva valné zhromaždenie. Členovia predstavenstva, ktoré má mať minimálne 3 členov, volia predsedu predstavenstva a o všetkých otázkach rozhodujú väčšinou hlasov. Majú nárok na podiel na zisku / tantiému /, ak sa na tom uznesie valné zhromaždenie a platí pre nich zákaz konkurencie.

DOZORNÁ RADA:

- kontrolným orgánom spoločnosti je **dozorná rada**, ktorá dohliada na výkon pôsobnosti predstavenstva a uskutočňovanie podnikateľskej činnosti spoločnosti. Členovia dozornej rady sú oprávnení nahliadať do všetkých dokladov spoločnosti a kontrolovať účtovné záznamy. Skúmajú dôsledne ročnú účtovnú závierku a návrh na rozdelenie zisku. O vykonaných kontrolách informujú valné zhromaždenie. Dozorná rada je oprávnená zvolávať valné zhromaždenie a na ňom navrhovať potrebné opatrenia. Dozorná rada musí mať minimálne 3 členov, ktorí sa volia maximálne na 5 rokov.

KAPITÁL:

- valné zhromaždenie môže rozhodnúť o zvýšení alebo znížení základného imania. **Zvýšenie základného imania** možno uskutočniť dvoma spôsobmi:

1. upísaním nových akcií alebo
2. z majetku spoločnosti, ktorý prevyšuje základné imanie, a to buď vydaním nových akcií a ich bezplatným rozdelením medzi akcionárov, alebo zvýšením nominálnej hodnoty doterajších akcií.

Zníženie základného imania sa môže uskutočniť tiež dvoma spôsobmi:

1. znížením nominálnej hodnoty akcií alebo
2. tým, že sa vezme z obehu / vykúpi / určitý počet akcií.

Uvedené zmeny základného imania sa zapisujú do obchodného registra.

REZERVNÝ FOND:

- pri svojom založení vytvára akciová spoločnosť **rezervný fond** v minimálnej výške 10% základného imania. Tento fond sa ročne dopĺňa minimálne o 5% z čistého zisku, až kým dosiahne výšku minimálne 20% základného imania.

ZRUŠENIE:

- o zrušení spoločnosti rozhoduje valné zhromaždenie dvojtretinovou väčšinou prítomných hlasov. Menuje aj likvidátora spoločnosti. Po uspokojení všetkých veriteľov sa likvidačný zostatok rozdelí medzi akcionárov v pomere, ktorý zodpovedá hodnote ich akcií.

ZÁNIK:

- akciová spoločnosť zaniká vymazaním z obchodného registra.

Akcia, dividenda, kapitálový výnos

AKCIA: / účastina /

- je cenný papier, ktorý potvrdzuje kapitálovú účasť jej vlastníka na akciovej spoločnosti. Z vlastníctva akcií vyplývajú **práva akcionárov**. Akcionári majú právo **podieľať sa na riadení spoločnosti** / hlasovať na valnom zhromaždení, voliť a byť volení do riadiacich orgánov spoločnosti/, **podieľať sa na zisku a na likvidačnom zostatku** v prípade zániku spoločnosti.

DIVIDENDA:

- je podiel na zisku, ktorý pripadá na jednu akciu. Jej výška závisí od dosiahnutého zisku spoločnosti a od výšky vloženého kapitálu.

KURZ AKCIE, KAPITÁLOVÝ VÝNOS:

- každá akcia má **nominálnu hodnotu**, ktorá je na nej vytlačená a trhovú cenu, za ktorú sa kupuje a predáva na burze - kurz akcie. **Kurz akcie** môže byť vyšší alebo nižší, ako je jej nominálna hodnota. **Závisí od výšky dividendy** / čím je dividenda vyššia, tým je aj kurz vyšší / a **od výšky úrokovej miery** / čím je úroková miera vyššia, tým je menší záujem o akcie, lebo je výhodnejšie vložiť peniaze do banky a poberať úrok /.

k a p i t á l o v ý v ý n o s predstavuje zisk zo stúpajúceho kurzu akcie
Kurz akcie vypočítame podľa vzorca:

$$\text{kurz akcie} = \frac{\text{dividenda} \cdot 100}{\text{úroková miera}}$$

r e n d i t a je výnos účastín = $\text{dividenda} / \text{kurz účastiny} \times 100 /$.

DRUHY AKCIÍ:

- akcie môžu znieť na meno a na majiteľa.

1. akcie na meno

- obsahujú meno majiteľa akcie a ich prevod / napr. pri predaji/ sa uskutočňuje písomným záznamom na rube akcie. akciová spoločnosť vedie zoznam majiteľov akcií na meno, preto je treba zmenu vlastníka oznámiť.

2. akcie na majiteľa

- neobsahujú údaj o tom, kto je vlastníkom a sú prevoditeľné na inú osobu jednoduchým odovzdaním novému majiteľovi. Takéto akcie nie sú chránené proti odcudzeniu, pretože za majiteľa sa považuje ten, kto je ich držiteľom.

Kmeňové akcie

- sú akcie, z ktorých vlastníctva vyplývajú základné práva akcionárov.

Stanovy akciovej spoločnosti môžu určiť aj vydanie bezplatných alebo cenovo zvýhodnených zamestnaneckých akcií / v SR maximálne 5% zo ZI /.

Zamestnanecké akcie znejú na meno a sú prevoditeľné len medzi zamestnancami a dôchodcami spoločnosti. Ich úlohou je pripútať pracovníkov k podniku a podnietiť ich osobný záujem na prosperite podniku.

Stanovy môžu určiť aj vydanie **prioritných akcií** / v SR maximálne do výšky polovice ZI /. Majitelia takýchto akcií majú pevne stanovenú a prednostne vyplácanú dividendu bez ohľadu na výšku zisku spoločnosti, ale obyčajne nemajú hlasovacie právo.

Akcia môže mať listinnú alebo dematerializovanú podobu. /plášť, hárok a talón /.

Upísanie akcií a ich účtovanie

- u akciovej spoločnosti sa ZI získava upísaním akcií. Upisovatelia poskytujú peňažné vklady za upísané akcie. No hneď pri upísaní akcií musia uhradiť min. 10% upisovanej nomunálnej hodnoty akcií.

účtovanie: 1. upísanie akcií 353 / 411-2

2. splatenie upísaných akcií na BÚ 221 / 353

Upísaním akcií získavajú zakladatelia ZI spoločnosti, ak na jeho vytvorenie nestačia ich vlastné vklady.

/napr. ak a. s. vydá 5000 akcií v nom. hodnote 1000,- získa ZI 5 000 000/

Výzva na upísovanie akcií sa musí vopred zverejniť napr. v tlači.

Upísovanie akcií predstavuje záväzok upisovateľa splatiť hodnotu upísaných, akcií v peniazoch alebo priniesť v tejto hodnote nepeňažný vklad. Upísovanie sa uskutočňuje zápisom do **listiny upisovateľov**. Zápis musí obsahovať: počet a druh upisovaných akcií, hodnotu vkladu s uvedením, či ide o vklad peňažný alebo nepeňažný, lehoty na splácanie upísaných akcií, názov a sídlo právnickej osoby alebo meno a bydlisko fyzickej osoby, ktorá je upisovateľom a jej podpis. Minimálne 10% hodnoty akcií treba splatiť hneď pri upísaní, ďalších 30% najneskôr do konania ustanovujúceho valného zhromaždenia a zvyšok najneskôr do jedného roka od vzniku spoločnosti. Akcie možno vydávať akcionárom až po ich úplnom splatení. Dovtedy je dokladom o splatenom vklade akcionára dočasný list. Pri upísaní akcií musí byť k dispozícii k nahliadnutiu návrh stanov spoločnosti.

Do 60 dní od upísania akcií sú zakladatelia povinní zvolať **ustanovujúce valné zhromaždenie akcionárov**, na ktorom sa rozhoduje o nasledujúcich skutočnostiach:

a, či bude spoločnosť založená, alebo nie

b, schvaľujú sa stanovy spoločnosti

c, volia sa orgány spoločnosti.

Základné imanie akciovej spoločnosti je rozvrhnuté na istý počet akcií, ktoré majú určitú menovitú hodnotu. Upísaná hodnota ZI sa v účtovníctve vedie v analytickej evidencii k účtu 411 - ZI.

411-2 ZI upísané	353 Pohľadávky za upísané vlastné imanie	221 Bankové účty
	1.	2.
	upísanie akcií	splatenie upísaných akcií na bankový účet

ZHRNUTIE:

- práva a povinnosti spoločníkov obchodných spoločností upravuje spoločenská zmluva.

- verejná obchodná spoločnosť je osobná spoločnosť, v ktorej aspoň dve osoby spoločne podnikajú a ručia za záväzky spoločnosti celým majetkom.

- komanditná spoločnosť je osobná spoločnosť, ktorá združuje dva druhy spoločníkov s rozdielnym právnym postavením: komplementárov a komandistov

- s. r. o. môže založiť jeden alebo maximálne 50 spoločníkov. Je to kapitálová spoločnosť, spoločníci sú preto povinní svojimi vkladmi vytvoriť základné imanie a tiež orgány spoločnosti.

- a. s. je kapitálová spoločnosť, ktorá získava kapitál predajom akcií akcionárom

- akcia je cenný papier, ktorý je dokladom o kapitálovej účasti v spoločnosti

- akcionár má právo podiľať sa na riadení spoločnosti, na zisku a na likvidačnom zostatku

- dividenda je podiel na zisku akciovej spoločnosti, ktorý pripadá na jednu akciu

- kurz akcie je cena, za ktorú sa akcia kupuje a predáva na burze

- akciová spoločnosť môže vydať kmeňové, zamestnanecké a prioritné akcie.

- akciovú spoločnosť možno založiť na základe upísovania akcií alebo bez upísovania akcií.

- orgánmi akciovej spoločnosti sú valné zhromaždenie, predstavenstvo a dozorná rada.

www.euroekonom.sk

16. CENY A KALKULÁCIE

Cena, kalkulácia - pojem, podstata

CENA:

- predstavuje sumu, za ktorú sa nadobúdajú tovary a služby. Ceny v trhovom mechanizme plnia základnú úlohu. Každý tovar či služba má na trhu cenu. Svoju cenu majú aj výrobné faktory, ktoré nadobúdajú špeciálne formy: práca - mzda, pôda - renta, kapitál - úrok.

- cena je peňažné ocenenie spotrebovanej živej a zhmotnenej práce. Cena vyjadruje hodnotu statku. Je výsledkom vzájomného pôsobenia ponuky a dopytu na trhu.

FUNKCIE CENY: cena plní 3 funkcie:

1. poskytuje a prenáša informácie o:

- potrebách
- záujmoch,
- disponibilných zdrojoch

- výrobných možnostiach
- 2. podnecuje výrobcov i spotrebiteľov, aby:

www.euroekonom.sk

www.euroekonom.sk

www.euroekonom.sk